

JUSTITSMINISTERIET

Dato: 13. marts 2024
Kontor: Proces- og
Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Ketilbjørn Hertz
Sagsnr.: 2021-00716
Dok.: 3123574

Evaluering af lov om retsafgifter

1. Baggrunden for evalueringen

Lov nr. 425 af 16. marts 2021 om retsafgifter trådte i kraft den 1. oktober 2021.

Retsafgiftsloven af 2021 havde til formål at forenkle reglerne om retsafgifter, så de blev lettere at forstå og anvende for borgerne og myndighederne. Loven erstattede den tidligere gældende retsafgiftslov, der stammede fra 1969 og var ændret mange gange siden da.

Retsafgiftsloven fastsætter forskellige afgifter for en række anmodninger til domstolene, navnlig i civile retssager, fogedsager og skiftesager.

Formålet med retsafgifter er på den ene side fiskalt, dvs. at give staten et provenu. I 2022 var det samlede retsafgiftsproveneru 395,7 mio. kr. Retsafgifterne er en generel indtægt for staten. Domstolenes driftsbevilling er uafhængig af retsafgiftsprovenuet.

Formålet med retsafgifter er på den anden side processuelt. For at modvirke ubegrundede sagsanlæg, appeller mv. er det således hensigtsmæssigt, at der i en række tilfælde skal betales en afgift – som man så får tilbage i form af tilkendte sagsomkostninger eller eventuelt direkte tilbagebetaling, hvis man får medhold.

Retsafgiftsloven indebar væsentlige forenklinger i forhold til den tidligere gældende retsafgiftslov. Herunder kan fremhæves, at retsafgifter, der hidtil

blev beregnet som en procent af sagens værdi, blev erstattet med faste afgifter.

Den tidligere gældende minimumsafgift for bl.a. sagsanlæg havde ikke været reguleret siden 1989. Forbrugerprisindekset var steget med ca. 70 pct. fra 1989 til 2018. Retsafgiftens processuelle virkning – at modvirke ubegrundede sagsanlæg mv. – var dermed i de forløbne 30 år blevet væsentligt mindre i sager om mindre krav. Den laveste afgift for sagsanlæg blev derfor forhøjet fra 500 kr. til 750 kr., hvilket var mindre end prisudviklingen i den forløbne periode. Samtidig blev det fastsat, at afgiften for sagsanlæg er 750 kr. i sager med en værdi på højst 100.000 kr., hvor afgiften hidtil havde været 500 kr. i sager med en værdi op til 50.000 kr. og mellem 760 kr. og 1.350 kr. i sager med en værdi mellem 50.000 kr. og 100.000 kr. Afgiften blev altså forhøjet med 250 kr. i sager op til 50.000 kr. og samtidig nedsat med mellem 10 kr. og 600 kr. i sager mellem 50.000 kr. og 100.000 kr.

Under lovforslagets behandling i Folketinget blev der efterspurgt en evaluering af, hvilken effekt ændringerne i retsafgifterne havde haft for antallet af anlagte sager, og hvorvidt de ændrede retsafgifter havde afholdt borgere fra at anlægge retssager, jf. spørgsmål nr. 2 vedrørende lovforslaget fra Folketingets Retsudvalg (2020-21, L 66).

Justitsministeren anførte i besvarelsen af spørgsmålet, at antallet af retssager ved domstolene svingede fra år til år, og at det kunne blive vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang eventuelle fremtidige ændringer i sagsantallet skyldtes nye retsafgifter eller andre forhold, og i hvilket omfang borgere som følge af nye retsafgifter måtte have afholdt sig fra at anlægge retssager.

Justitsministeren anførte samtidig, at i lyset af tilkendegivelserne under 1. behandlingen af lovforslaget ville Justitsministeriet imidlertid anmode Domstolsstyrelsen om at følge udviklingen i antallet af anlagte retssager i de første 2 år efter lovens ikrafttræden. Justitsministeriet ville endvidere, når loven havde været i kraft i 2 år, gennemføre en høring hos relevante organisationer mv. vedrørende lovens eventuelle betydning for antallet af anlagte retssager. Justitsministeriet ville herefter ca. 2½ år efter lovens ikrafttræden sende Folketingets Retsudvalg en evaluering, som byggede på oplysningerne om udviklingen i antallet af anlagte retssager og de modtagne høringssvar.

Justitsministeriet har på denne baggrund udarbejdet nærværende evaluering. I pkt. 2 nedenfor redegøres for udviklingen i antallet af anlagte retssager i de første 2 år efter lovens ikrafttræden, og i pkt. 3 nedenfor redegøres for de modtagne høringsvar. Pkt. 4 indeholder Justitsministeriets bemærkninger, og pkt. 5 indeholder en konklusion.

2. Udviklingen i antallet af anlagte retssager i de første 2 år efter lovens ikrafttræden

Justitsministeriet har anmodet Domstolsstyrelsen om oplysninger om udviklingen i antallet af anlagte retssager i de første 2 år efter lovens ikrafttræden, dvs. i perioden 1. oktober 2021-30. september 2023.

For at kunne sammenligne udviklingen i antallet af anlagte retssager i denne periode med antallet af anlagte retssager forud for lovens ikrafttræden, da den tidligere retsafgiftslov var gældende, har Justitsministeriet endvidere anmodet Domstolsstyrelsen om oplysninger om udviklingen i antallet af anlagte retssager i de seneste 4 år forud for lovens ikrafttræden, dvs. i perioden 1. oktober 2017-30. september 2021.

Domstolsstyrelsens udtalelse er vedlagt som bilag til nærværende redegørelse.

Det fremgår af udtalelsen, at det samlede antal anlagte civile retssager, i hvilke der skal betales retsafgift, medmindre sagsøgeren har fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning og opfylder de økonomiske betingelser for fri proces, udgjorde henholdsvis ca. 36.000, ca. 43.000, ca. 36.000 og ca. 30.000 i de seneste 4 år forud for lovens ikrafttræden og henholdsvis ca. 29.000 og ca. 43.000 i de første 2 år efter lovens ikrafttræden.

Den største sagsgruppe udgøres af småsagerne, dvs. sager med en værdi på højst 50.000 kr. Udviklingen i antallet af småsager har fulgt samme mønster som det samlede sagsantal. Der blev i de seneste 4 år før lovens ikrafttræden anlagt henholdsvis ca. 22.000, ca. 28.000, ca. 22.000 og ca. 17.000 småsager, mens der i de første 2 år efter lovens ikrafttræden blev anlagt ca. 16.000 og ca. 29.000 småsager. Tallene inkluderer småsager anlagt ved boligretten.

Som det fremgår, steg antallet af anlagte småsager væsentligt i 2018/19, men faldt i 2019/20 tilbage til niveauet i 2017/18 og faldt yderligere i 2020/21. I

det første år efter den nye retsafgiftslovs ikrafttræden, 2021/22, faldt antallet af anlagte sager yderligere, men ikke så meget som i 2020/21, og i 2022/23 steg antallet af anlagte sager meget kraftigt, sådan at det nåede samme niveau som i 2018/19, hvor det havde været højest.

Ser man på den næststørste gruppe af sager, de almindelige civile sager, har udsvingene været mindre, idet antallet af anlagte sager var henholdsvis ca. 11.300, ca. 11.300, ca. 11.000 og ca. 9.600 i de seneste 4 år forud for lovens ikrafttræden og henholdsvis ca. 9.900 og ca. 10.200 i de første 2 år efter lovens ikrafttræden. Det gælder også for almindelige civile sager, at antallet af anlagte sager i 2020/21 og 2021/22 var lavere end i årene før og efter.

De øvrige sager, hvor der skal betales retsafgift for sagsanlæg, har hver især en særlig karakter, og der ses ikke samme tendens som i småsagerne og de almindelige civile sager. I de øvrige sager er der enten ikke et fald i antallet af anlagte retssager i 2020/21 og 2021/22, eller faldet følges ikke af en stigning i 2022/23.

Det samme kan siges om de sager, hvor der ikke skal betales retsafgift for sagsanlæg. Sagerne har hver især en særlig karakter, og der har ikke været nogen entydig udvikling i antallet af anlagte sager. I den største gruppe af sager, forældreansvarssager, ligger antallet af anlagte sager på et væsentligt højere niveau i 2019/20 og de følgende år (mellem ca. 6.900 og ca. 7.600 sager) end i 2017/18 og 2018/19 (henholdsvis ca. 3.100 sager og ca. 3.900 sager).

3. Høringssvarene

Justitsministeriet har i perioden fra den 12. december 2023 til den 30. januar 2024 (49 dage) gennemført en høring af følgende organisationer mv.:

Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Domstolenes Tjenestemandsförening, Advokatrådet, Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Dansk Detail, Dansk Erhverv, Dansk InkassoBrancheforening, Dansk Journalistforbund, Danske Advokater, Danske Medier, Danske Regioner, DI, DJØF Advokat, Fagbevægelsens Hovedorganisation, Fagligt Fælles Forbund – 3F, FDM, Finans Danmark, Finans og Leasing, Forbrugerrådet Tænk, Forsikring & Pension, FSR – danske revisorer, HK/Danmark, Institut for

Menneskerettigheder, Justitia, KL, Københavns Retshjælp, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Retspolitisk Forening, SMVdanmark og Aarhus Retshjælp.

Høringen blev endvidere lagt på Høringsportalen den 12. december 2023.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Dansk Arbejdsgiverforening, Den Danske Dommerforening, Finans Danmark, FSR – danske revisorer, SMVdanmark og Aarhus Retshjælp.

Følgende har svaret, at de ikke ønsker at afgive høringssvar:

Forbrugerrådet Tænk.

Dansk Arbejdsgiverforening har ikke bemærkninger til høringen.

Dommerforeningen har anført, at høringen ikke giver foreningen anledning til bemærkninger, og at foreningen ikke i øvrigt har oplysninger om retsafgiftslovens betydning for antallet af anlagte civile retssager.

Finans Danmark har ikke statistiske oplysninger om retsafgiftslovens betydning for antallet af anlagte civile retssager. Det er dog Finans Danmarks vurdering, at retsafgifternes størrelse i mindre grad har betydning for organisationens medlemmers vurdering af, om der skal anlægges en retssag.

FSR – danske revisorer har anført, at foreningen ikke har oplysninger om retsafgiftslovens eventuelle betydning for antallet af anlagte retssager.

SMVdanmark har anført, at organisationen ikke fører retssager på medlemmernes vegne. Dette overlades til medlemmerne i samarbejde med deres advokater. SMVdanmark har derfor ingen oplysninger om ændringen i retsafgiftslovens betydning for antallet af anlagte retssager.

Aarhus Retshjælp har anført, at retshjælpen ikke repræsenterer sine klienter i retten, men henviser dem til advokatbistand og eventuel mulighed for fri proces. Aarhus Retshjælp har statistik over, hvor mange klienter retshjælpen henviser til advokatbistand med henblik på at gå i retten med en sag, men ikke over hvor mange af retshjælpens klienter der faktisk tager en

sag videre i retten. I 2023 henviste Aarhus Retshjælp 147 klienter til advokat ud af i alt 3.782 sager.

På den baggrund kan Aarhus Retshjælp primært bidrage med de erfaringer og tendenser, som retshjælpen ser i den daglige rådgivning i retshjælpen. Aarhus Retshjælp har en oplevelse af, at mange af retshjælpens klienters beslutning om at anlægge sag ved domstolene afhænger af udgifterne hertil og usikkerheden om, hvorvidt de kan få fri proces. Særligt i tilfælde, hvor klienten i forvejen føler sig presset økonomisk og har begrænsede ressourcer, ser Aarhus Retshjælp en tendens til opgivenhed. Flere af Aarhus Retshjælps klienter er socialt udsatte og har svært ved systemforståelse og at overskue deres egen situation. Herudover har mange ikke et tilstrækkeligt netværk, som eventuelt kan bistå med den nødvendige hjælp. Retsafgifterne sammenholdt med usikkerheden omkring afholdelse af eventuelle sagsomkostninger og risikoen for at tabe sagen kan ofte medføre, at en klient opgiver at tage en sag videre ved domstolene. Dette gælder både for almindelige civile sager og småsager. Dog ser Aarhus Retshjælp, at de fleste af retshjælpens klienter nemmere kan overskue retsafgiften på småsager, samtidig med at de som udgangspunkt ikke skal hyre en advokat for at føre en småsag i retten.

Aarhus Retshjælp er af den overbevisning, at retsafgifterne har en klar indvirkning på, hvor mange retssager der bliver anlagt ved domstolene, og at det ville være retssikkerhedsmæssigt problematisk, hvis man skulle påtænke at hæve retsafgifterne, særligt på småsager.

4. Justitsministeriets bemærkninger

Som anført i indledningen svinger antallet af retssager ved domstolene fra år til år, og det er derfor vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang ændringer i sagsantallet kan skyldes nye retsafgifter eller andre forhold, og i hvilket omfang borgere som følge af nye retsafgifter måtte have afholdt sig fra at anlægge retssager.

Oplysningerne om udviklingen i antallet af anlagte civile retssager i årene før og efter ikrafttrædelsen af de nye retsafgifter tyder imidlertid ikke på, at de nye retsafgifter fra den 1. oktober 2021 har været en hovedfaktor i udviklingen.

I det første år efter ikrafttrædelsen af de nye retsafgifter faldt antallet af anlagte småsager fra 18.000 til 17.000, men det var efter et langt større fald året før, og i det 2. år efter ikrafttrædelsen af de nye retsafgifter steg antallet af anlagte småsager til 29.000. En tilsvarende tendens ses for det samlede antal civile retssager, hvor der betales retsafgift.

Høringsparterne har som udgangspunkt ikke oplysninger om den eventuelle betydning af retsafgifterne for antallet af anlagte civile retssager. Aarhus Retshjælp anfører dog, at retsafgifterne sammen med risikoen for at skulle betale sagsomkostninger kan føre til, at retshjælpens klienter opgiver at anlægge retssag. Aarhus Retshjælp anfører samtidig, at de fleste af retshjælpens klienter nemmere kan overskue retsafgiften på småsager, hvor de i øvrigt som udgangspunkt ikke vil skulle antage en advokat. Aarhus Retshjælp anfører afslutningsvis, at det efter retshjælpens opfattelse ville være retssikkerhedsmæssigt problematisk at forhøje retsafgifterne, særligt i småsager.

Justitsministeriet skal hertil bemærke, at retsafgiften for en civil retssag med en værdi på højst 100.000 kr. er et engangsbeløb på 750 kr. Dette er et beskedent beløb sammenlignet med udgiften til advokatbistand i en retssag, og det må antages, at de mulige udgifter til egen advokat og, hvis sagen tabes, til erstatning af modpartens udgifter til advokat har langt større betydning for en borgers beslutning om at anlægge en retssag.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der ikke grund til at antage, at størrelsen af de nye retsafgifter har haft en utilsigtet negativ indvirkning på antallet af anlagte civile retssager.

Justitsministeriet finder samlet set, at evalueringen ikke giver grundlag for at overveje at foreslå ændringer i de retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021.

5. Konklusion

Den gennemførte evaluering af den nye retsafgiftslov giver efter Justitsministeriets opfattelse ikke grund til at antage, at størrelsen af de nye retsafgifter har haft en utilsigtet negativ indvirkning på antallet af anlagte civile retssager.

Justitsministeriet finder ikke, at evalueringen giver grundlag for at overveje at foreslå ændringer i de retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021.